

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ 3 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 5 แนวทางในการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 บริบทชุมชน

1. ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลตำบลห้วยทะเล

1.1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของเทศบาลตำบลห้วยทะเล

เทศบาลตำบลห้วยทะเล ตั้งอยู่เขตตำบลห้วยทะเล ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองนครราชสีมา มีระยะทางห่างจากอำเภอเมืองนครราชสีมา ประมาณ 6 กิโลเมตร ตำบลห้วยทะเล มีเนื้อที่โดยประมาณ 18.43 ตารางกิโลเมตร กำหนดเขตตำบลห้วยทะเล ในท้องที่อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยมีแนวเขตการปกครองรวม 12 หมู่บ้าน ดังตารางที่ 4.1

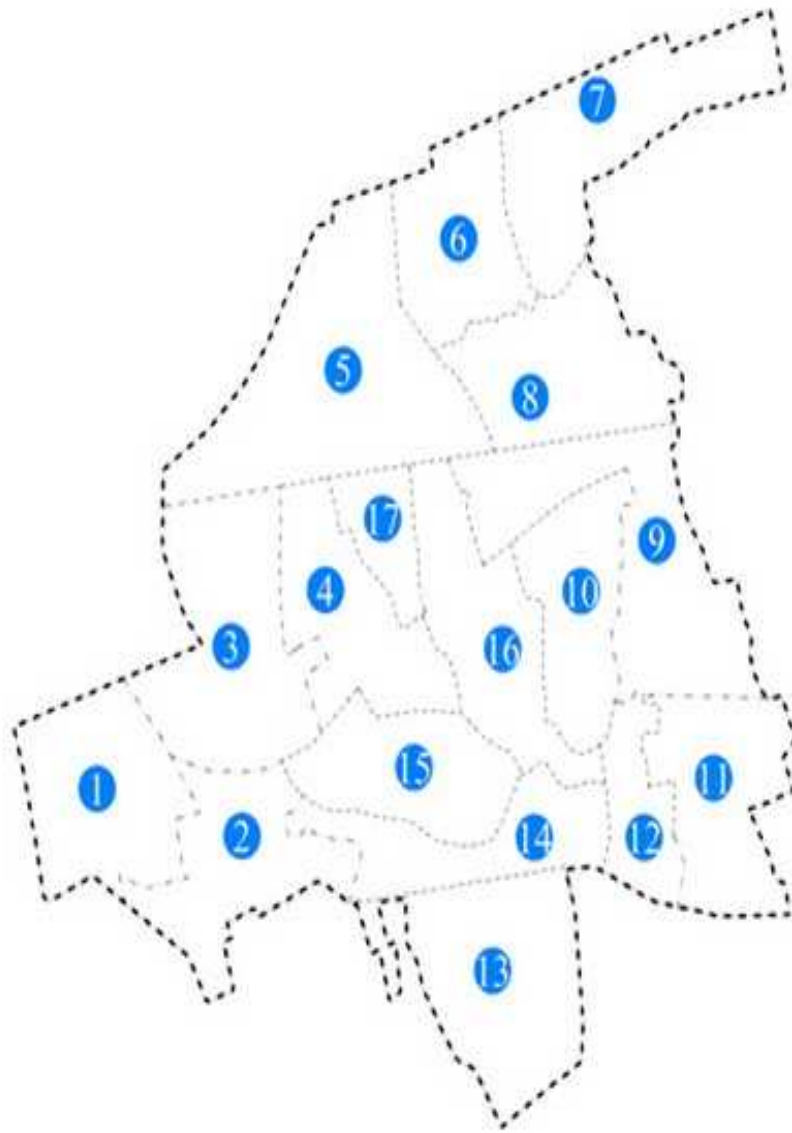
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเขตการปกครองหมู่บ้านในเทศบาลตำบลหัวทะเล

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านหัวทะเล	3,289	2,942	3,190	6,132
2	บ้านดอนขวาง	702	925	928	1,853
3	บ้านโนนฝรั่ง	514	632	713	1,345
4	บ้านหนองสองห้อง	1,168	1,431	1,580	3,011
5	บ้านพะไล	1,090	1,257	1,315	2,572
6	บ้านพะไล	380	644	707	1,351
7	บ้านหัวถนน	627	761	857	1,618
8	บ้านข่อยงาม	88	151	162	313
9	บ้านท่ากระสังข์	74	146	148	294
10	บ้านหนองสองห้องเหนือ	788	948	1,065	2,013
11	บ้านบุญนิมิต	904	1,187	1,318	2,505
12	บ้านทุ่งทะเลร่วมใจ	208	317	333	650
	ทะเลเปียนกลาง	1	20	22	42
	รวม	9,833	11,361	12,338	23,699

จำนวนครัวเรือนรวมทั้งหมด 9,833 ครัวเรือน มีประชากรในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 23,699 คน แยกเป็นชาย 11,361 คน หญิง 12,338 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,304 คนต่อตารางกิโลเมตร นับถือศาสนาพุทธ ภาษาที่ใช้พูดติดต่อกันปัจจุบันจะมีด้วยกัน 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษาไทยโคราช และภาษาไทยอีสาน

ภาพที่ 4.2 ที่ตั้งเขตหมู่บ้านในเทศบาลตำบลห้วยทะเล
 ที่มา (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลห้วยทะเล, 2555)

ภาพที่ 4.3 ที่ตั้งเขตชุมชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเล
 ที่มา (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลตำบลห้วยทะเล, 2555)

จากภาพที่ 4.3 เทศบาลตำบลห้วยทะเล ได้กำหนดการแบ่งเขตการปกครอง
 ออกเป็นชุมชน ทั้งหมด 17 ชุมชน ได้แก่

ชุมชนที่ 1	ชุมชนห้วยทะเล
ชุมชนที่ 2	ชุมชนรุ่งอรุณ
ชุมชนที่ 3	ชุมชนบึงทะเล
ชุมชนที่ 4	ชุมชนดอนขวาง
ชุมชนที่ 5	ชุมชนบ้านหัวถนน

ชุมชนที่ 6	ชุมชนบ้านข่อยงาม
ชุมชนที่ 7	ชุมชนบ้านท่ากระสังข์
ชุมชนที่ 8	ชุมชนพะไลพัฒนา
ชุมชนที่ 9	ชุมชนพะไลสามัคคี
ชุมชนที่ 10	ชุมชนจตุรมิตร
ชุมชนที่ 11	ชุมชนวรการ 4,5
ชุมชนที่ 12	ชุมชนบุญนิมิต
ชุมชนที่ 13	ชุมชนสองห้องลมเย็นสามัคคี
ชุมชนที่ 14	ชุมชนราชดำริ
ชุมชนที่ 15	ชุมชนหนองสองห้องเหนือ
ชุมชนที่ 16	ชุมชนโนนฝรั่ง
ชุมชนที่ 17	ชุมชนทุ่งทะเลร่วมใจ

ประชากรตำบลห้วยทะเลโดยทั่วไป จะมีรายได้ส่วนใหญ่จากการประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ ยังมีการประกอบอาชีพรับราชการ และธุรกิจส่วนตัว โดยอาชีพเลี้ยงสัตว์ ทำสวน และปลูกผัก เพื่อส่งที่ตลาด จะพบมากในหมู่ที่ 5, 6, 4 ส่วนประชากรที่ประกอบอาชีพในการทำงานบริษัท รับราชการ และธุรกิจส่วนตัว จะพบในหมู่ที่ 1, 2, 12 จะเป็นสังคมในเมืองอาชีพจะทำงานนอกบ้านมาก ส่วนในหมู่อื่น เช่น หมู่ที่ 11 จะประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุของตำบลห้วยทะเลที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป บางกลุ่มก็จะค้าขายที่ตลาด บางกลุ่มก็รับจ้างเล็กๆ น้อยๆ ตามแหล่งโรงงานที่อยู่ใกล้บ้าน โดยจะเป็นงานที่ไม่หนักมาก

1.2 ประวัติความเป็นมาของเทศบาลตำบลห้วยทะเล

ตำบลห้วยทะเลเป็นตำบลหนึ่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2444 เดิมมีการปกครองเป็น 20 หมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2526 เทศบาลเมืองนครราชสีมาได้ขยายเขตการปกครอง เข้ามาในพื้นที่ตำบลห้วยทะเล จำนวน 3 หมู่บ้าน ในปี พ.ศ. 2531 ทางราชการได้มีนโยบายแบ่งแยกตำบลห้วยทะเล แบ่งออกเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลห้วยทะเล และตำบลหนองบัวศาลา มี 12 หมู่บ้าน โดยมีนายสุวัฒน์ พันทะเล เป็นกำนันตำบลห้วยทะเลในขณะนั้น

เทศบาลตำบลห้วยทะเล เป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดตั้งตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2539 ซึ่งประกาศเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งที่สอง ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยประกาศให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 5 (ซึ่งมีรายได้ตั้งแต่ 1-3 ล้านบาท) และต่อมาได้มีการประกาศของกระทรวงมหาดไทย เมื่อเดือนมีนาคม 2540 ให้เลื่อนฐานะเป็นองค์การบริหารส่วน

ตำบล ชั้น 2 (ซึ่งมีรายได้ตั้งแต่ 12-20 ล้านบาท) ปัจจุบันนี้ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2547 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงจัดตั้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลตามประกาศที่มีแนวเขตตามคำบรรยายเขตและแผนที่ ให้พ้นสภาพแห่งการเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งให้สภาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสิ้นสุดลงและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ได้มีการประกาศนั้น จัดตั้งขึ้นเป็นเทศบาลตำบล เป็นต้นไป บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิเรียกร้อง หนี้ พนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลโอนไปเป็นเทศบาลที่จัดตั้งขึ้น และบรรดาข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ใช้บังคับในเรื่องใดอยู่ก่อนใช้บังคับได้ต่อไปเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะได้มีการตราเทศบัญญัติในเรื่องนั้นขึ้นใหม่

1.3 การกิจหลักและภารกิจรองที่เทศบาลตำบลต้องดำเนินการ

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์ รวมถึงวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ภายใต้ข้อบังคับดังนี้

มาตรา 50* ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

มาตรา 51* ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

เทศบาลตำบลหัวทะเล เป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการประชาชนในพื้นที่ มีอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวาง มีกลไกการบริหารจัดการที่ครอบคลุม มีองค์กรประชาคมภาคประชาชนเป็นแนวร่วมในการปฏิบัติงานในพื้นที่ มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเครือข่ายครอบคลุมทั่วประเทศ มีการใช้การบริหารเชิงยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือในการทำงานและบริหารงานอย่างต่อเนื่อง และมีอำนาจการบังคับบัญชาที่มีเอกภาพในหน่วยงาน

จากการสัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลหัวทะเล เกี่ยวกับการบริหารจัดการของเทศบาลตำบลหัวทะเลในปัจจุบัน ยังได้ข้อมูลว่า จุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งของเทศบาลตำบลหัวทะเล คือ เทศบาลตำบลหัวทะเลมีภารกิจที่กว้างขวาง ทำให้งานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางภารกิจ มีความซับซ้อน ส่งผลให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานยังมีข้อจำกัด รวมถึงทรัพยากรการบริหาร เช่น ในเรื่องของงบประมาณเทศบาลตำบลหัวทะเลได้รับงบประมาณค่อนข้างจำกัด ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามนโยบายที่สำคัญ ทั้งงานในขอบเขตอำนาจหน้าที่โดยตรง และงานที่จังหวัดมอบหมาย หรือในส่วนของงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นอกจากปัญหาด้านทรัพยากรการบริหารแล้ว ยังมีปัญหาด้านทัศนคติของบุคลากรทุกระดับในหน่วยงาน ที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารและการให้บริการที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

นอกจากนี้ ยังพบอุปสรรคในเรื่องของความขัดแย้งบางประการในการถ่ายโอนงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการแทนหน่วยงานส่วนกลาง สำหรับแนวคิดในการปฏิรูประบบราชการมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะแนวคิดในการบริหารงานภายในกระทรวง ในรูปกลุ่มภารกิจ มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ หรือการมีแนวคิดยุบ/โอนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยต้องเปลี่ยนแปลง ทำให้อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลหัวทะเลต้องเปลี่ยนแปลงไปตามขอบเขตของกลุ่มภารกิจใหม่ เพื่อให้กระชับและคล่องตัวยิ่งขึ้น ในลักษณะ

ขององค์กรการบริหารสมัยใหม่ ซึ่งในช่วงแรกของการเปลี่ยนผ่านนี้ จะมีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระบบการบริหารจัดการ ซึ่งจะต้องพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดเอกภาพ และมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุงการแบ่งกลุ่มภารกิจ (Cluster) ต่างๆ ต่อไป

1.4 โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ

เทศบาลตำบลห้วยทะเล เป็นเทศบาลที่คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) กำหนดให้เป็นเทศบาลชั้นกลาง โดยกำหนดโครงสร้างแบ่งส่วนราชการ แบ่งออกเป็น 1 สำนัก 6 กอง ได้แก่

1.4.1 สำนักงานปลัดเทศบาล มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปของเทศบาลและราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกอง หรือส่วนราชการใดในเทศบาลโดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในเทศบาลให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของเทศบาล รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย แบ่งส่วนราชการภายใน ออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

- 1) ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานบริหารทั่วไป
  - (2) งานธุรการ
  - (3) งานการเจ้าหน้าที่
  - (4) งานนิติการ
  - (5) งานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว
  - (6) งานประชาสัมพันธ์
  - (7) งานวิชาการเกษตรและเทคโนโลยี
- 2) ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานทะเบียนราษฎร
  - (2) งานบัตรประจำตัวประชาชน
- 3) ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง
  - (2) งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1.4.2 กองวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการวิเคราะห์ นโยบายและแผน ซึ่งมีลักษณะเพื่อประกอบการกำหนดนโยบายจัดทำแผนหรือโครงการติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานตามแผนและโครงการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นนโยบายแผนงานและโครงการทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหารหรือความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้อาจเป็นนโยบายแผนงานของ

เทศบาล และโครงการระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับกรม หรือระดับจังหวัดแล้วแต่กรณี และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย แบ่งส่วนราชการภายใน ออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

- 1) ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานวิเคราะห์นโยบายและแผน
  - (2) งานจัดทำงบประมาณ
  - (3) งานวิจัยและประเมินผล
- 2) ฝ่ายบริการและเผยแพร่วิชาการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานบริการและเผยแพร่วิชาการ
  - (2) งานประชาสัมพันธ์วิชาการ
- 3) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ งานธุรการ

1.4.3 กองคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานการเงิน การรับ การนำส่งเงิน การเก็บรักษาเงิน และเอกสารทางการเงิน การตรวจสอบใบสำคัญ ฎีกา งานเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าจ้างค่าตอบแทน เงินบำเหน็จ บำนาญ เงินอื่นๆ งานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณฐานะทางการเงิน การจัดสรรเงินต่างๆ การจัดทำบัญชีทุกประเภท ทะเบียนคุมเงินรายได้และรายจ่ายต่างๆ การควบคุมการเบิกจ่าย งานทำงบทดลองประจำปี ประจำปี งานเกี่ยวกับการพัสดุของเทศบาล และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย แบ่งส่วนราชการภายใน ออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

- 1) ฝ่ายบริหารงานคลัง มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานธุรการ
  - (2) งานพัสดุและทรัพย์สิน
  - (3) งานการเงินและบัญชี
  - (4) งานระเบียบการคลัง
  - (5) งานสถิติการคลัง
- 2) ฝ่ายพัฒนารายได้ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานพัฒนารายได้
  - (2) งานผลประโยชน์และกิจการพาณิชย์
  - (3) งานเร่งรัดรายได้
- 3) ฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน
  - (2) งานบริการข้อมูลแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

1.4.4 กองช่าง มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจ ออกแบบ การจัดทำข้อมูลทางด้านวิศวกรรม การจัดเก็บและทดสอบคุณภาพวัสดุ งานออกแบบและเขียนแบบ

การตรวจสอบการก่อสร้างงานการควบคุมอาคารตามระเบียบกฎหมาย งานแผนการปฏิบัติงาน การก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานแผนงานด้านวิศวกรรมเครื่องจักรกล การรวบรวมประวัติ ติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานเครื่องจักรกล การควบคุมการบำรุงรักษาเครื่องจักรกลและยานพาหนะ งานเกี่ยวกับแผนงาน ควบคุม เก็บรักษา การเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ อะไหล่ น้ำมันเชื้อเพลิง การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านวัสดุใช้แล้ว (ขยะ) การจัดการคุณภาพน้ำ การควบคุมออกแบบและก่อสร้างอาคารโรงงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การควบคุมดูแล รักษา ตรวจสอบระบบ บำบัดน้ำเสีย และมลพิษในด้านอื่นๆ รวมถึงปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งแบ่ง ส่วนราชการภายใน ออกเป็น 3 ฝ่าย คือ

1) ฝ่ายแบบแผนและก่อสร้าง มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ

- (1) งานธุรการ
- (2) งานวิศวกรรม
- (3) งานสถาปัตยกรรม
- (4) งานผังเมือง

2) ฝ่ายการโยธา มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ

- (1) งานสาธารณูปโภค
- (2) งานศูนย์เครื่องจักรกล
- (3) งานสถานที่และไฟฟ้าสาธารณะ

3) ฝ่ายสุขาภิบาล มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ งานควบคุมและตรวจสอบ

บำบัดน้ำเสีย

1.4.5 กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ สาธารณสุขชุมชนส่งเสริมสุขภาพและอนามัย การป้องกันโรคติดต่อ งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม และงานอื่นๆ เกี่ยวกับการให้บริการด้านสาธารณสุข งานสัตวแพทย์ งานด้านการรักษาพยาบาล ในเบื้องต้นเกี่ยวกับศูนย์บริการสาธารณสุขและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย แบ่งส่วนราชการภายใน ออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

1) ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ

- (1) งานวางแผนสาธารณสุข
- (2) งานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม
- (3) งานธุรการ
- (4) งานรักษาความสะอาด
- (5) งานศูนย์บริการสาธารณสุข

2) ฝ่ายบริการและส่งเสริมการอนามัย มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ

- (1) งานเผยแพร่และฝึกอบรม
- (2) งานส่งเสริมสุขภาพ
- (3) งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- (4) งานสัตวแพทย์

1.4.6 กองการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและพัฒนาศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษาและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การจัดการศึกษาปฐมวัย อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา โดยมีงานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานบริหารวิชาการงานการศึกษาปฐมวัย งานส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม งานกีฬาและนันทนาการ งานกิจกรรมเด็กและเยาวชน และการศึกษานอกโรงเรียน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย แบ่งส่วนราชการภายใน ออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่

1) ฝ่ายแผนงานและโครงการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ

- (1) งานแผนงานและโครงการ
- (2) งานระบบสารสนเทศ
- (3) งานงบประมาณ
- (4) งานธุรการ

2) ฝ่ายบริหารการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ

- (1) งานการเจ้าหน้าที่
- (2) งานวางแผนบุคคลและทะเบียนประวัติ
- (3) งานการศึกษาปฐมวัย
- (4) งานโรงเรียน
- (5) งานกิจการนักเรียน
- (6) งานส่งเสริมคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตร
- (7) งานพัฒนาสื่อเทคโนโลยี

3) ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ

- (1) งานการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย
- (2) งานฝึกและส่งเสริมอาชีพ
- (3) งานห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และเครือข่ายทางการศึกษา
- (4) งานกิจกรรมเด็กและเยาวชน
- (5) งานกีฬาและนันทนาการ
- (6) งานกิจกรรมศาสนา

(7) งานส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม

1.4.7 กองสวัสดิการสังคม มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดระบบบริหารจัดการในงานบริการสังคมและสวัสดิการ ประสานงานและให้บริการทางสังคม การพัฒนาชุมชน การจัดระเบียบชุมชนการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายแก่ประชาชน และสวัสดิการเพื่อให้ประชาชนเกิดสุขภาวะทางสังคม จัดระบบวิเคราะห์ข้อมูลทางสวัสดิการสังคม เพื่อเผยแพร่และพัฒนางาน สร้างและพัฒนาเครือข่ายทางสังคม ร่วมปฏิบัติงานหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย แบ่งส่วนราชการภายใน ออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่

- 1) ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานธุรการ
  - (2) งานบริการสังคมหรืองานสังคมสงเคราะห์
  - (3) งานส่งเสริมสวัสดิการเด็กและเยาวชน
  - (4) งานกิจกรรมสตรีและผู้สูงอายุ
- 2) ฝ่ายพัฒนาชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ
  - (1) งานพัฒนาชุมชน
  - (2) งานชุมชนเมือง
  - (3) งานสวนสาธารณะ

ในช่วงของการปฏิรูประบบราชการที่ผ่านมา เทศบาลตำบลห้วยทะเลได้ดำเนินการด้านโครงสร้างบริหารระบบราชการ มีการปรับปรุงโครงสร้างของเทศบาลให้เหมาะสมกับภารกิจอำนาจหน้าที่ รวมถึงโครงสร้างในการบริหารงาน โดยได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการ โดยให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารองค์การ แทรกรูปแบบการบริหารจัดการแบบเดิม โดยมุ่งเน้นการบูรณาการอย่างทั่วถึง ให้ผู้รับผิดชอบหลักหรือเจ้าภาพและแต่ละหน่วยงาน โดยเน้นให้มีการทำงานเป็นทีม เพื่อยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้สูงขึ้นอย่างยั่งยืน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

เทศบาลตำบลห้วยทะเลในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักที่มีภาระหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการเสริมสร้างโอกาสให้กับประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของหน่วยงานใหม่ เพื่อให้กระบวนการบริหารงานมีความสอดคล้องกับสภาวะการณ์ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเทศบาลตำบลห้วยทะเลยังคงยึดถือทิศทางและกรอบการดำเนินงานตามปรัชญาของการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” โดยเน้นเป้าหมายให้เป็นองค์กรหรือหน่วยงานหลักในการสร้างโอกาสให้ประชาชนมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามหลักของ

การบริหารราชการแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Administration to Citizen Center) นั้นเอง

1.5 ลักษณะทางกายภาพของชุมชน

จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากเทศบาลตำบลหัวทะเล พบว่า ตำบลหัวทะเล มีอาณาเขตและมีพื้นที่ที่ติดกับเขตพื้นที่อื่นๆ ตามทิศต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ พื้นที่ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลตลาด อำเภอเมืองนครราชสีมา
ทิศใต้ พื้นที่ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา

ทิศตะวันออก พื้นที่ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลมะเริง อำเภอเมืองนครราชสีมา

ทิศตะวันตก พื้นที่ติดต่อกับ เทศบาลนครนครราชสีมา และเทศบาลตำบลโพธิ์กลาง อำเภอเมืองนครราชสีมา

1.6 สภาพแวดล้อมในชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ มีการลงทุนสูง สถานีบริการน้ำมัน และการขยายหมู่บ้านจัดสรรมากขึ้น

ด้านแรงงาน มีการอพยพแรงงานจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอัตราการว่างงานจำนวนมาก เพราะผู้สูงอายุจะมีแต่อาชีพหลักทำเกษตรกรรม ไม่มีอาชีพเสริมเข้ามาเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ดังนั้น จึงมีการออกไปรับจ้างทั่วไปตามแหล่งโรงงาน หากไม่มีงานรับจ้างให้ทำ รายได้ก็ไม่มีเข้ามาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

ด้านสาธารณสุข มีโรคติดต่อระบาด เช่น ไข้เลือดออก ส่วนการสาธารณสุขได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง

ด้านสังคม ความเป็นอยู่จะมีลักษณะแบบกึ่งเมือง จะไม่ค่อยพบปัญหาในเรื่องความขัดแย้ง หากพบก็อาจจะน้อยมาก

1.7 วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ

ประเพณีและกิจกรรมของเทศบาลในรอบ 1 ปี ที่จัดขึ้นทุกปีมีดังนี้

- 1) เทศกาลสงฆ์ปีเก่าต้อนรับปีใหม่
- 2) ประเพณีสงกรานต์ มีกิจกรรมสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ
- 3) ประเพณีลอยกระทง มีกิจกรรมการประกวดกระทง และประกวดนางนพมาศ
- 4) เข้าพรรษา แห่เทียนเข้าพรรษา
- 5) ออกพรรษา

1.8 สาธารณูปโภคการคมนาคมและสถานที่สำคัญในเทศบาลตำบลห้วยทะเล

ในเขตตำบลห้วยทะเลนี้ มีสาธารณูปโภคเพียงพอ ระบบการไฟฟ้าขยายทั่วถึงทั้งตำบล ประชากรมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือนทำให้ประชาชนมีสิ่งอำนวยความสะดวก คือมีเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ครบทุกครัวเรือน และมีธนาคารในเขตตำบลห้วยทะเล จำนวน 4 แห่ง โรงแรมจำนวน 2 แห่ง ร้านค้า จำนวน 104 แห่ง สถานีจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 5 แห่ง และโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 41 แห่ง แบ่งออกเป็น โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จำนวน 8 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรมกลาง จำนวน 13 แห่ง และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จำนวน 17 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำคัญอีกหลายแห่งในเทศบาลตำบลห้วยทะเล คือ

1.8.1 โรงเรียนในพื้นที่ จำนวน 5 แห่ง แยกเป็น

1) โรงเรียน (ราชการ) จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

- (1) โรงเรียนบ้านดอนขวาง
- (2) โรงเรียนบุญวัฒนา
- (3) โรงเรียนบุญวัฒนา 2
- (4) โรงเรียนบ้านพะไล

2) โรงเรียน (เอกชน) จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนมารีรักษ์

1.8.2 วัด โบสถ์ มัสยิด จำนวน 6 แห่ง แยกเป็น

1) วัดป่าศรัทธารวม	หมู่ที่ 1	จำนวน 1 แห่ง
2) วัดดอนขวาง	หมู่ที่ 2	จำนวน 1 แห่ง
3) วัดตะคองเก่า	หมู่ที่ 6	จำนวน 1 แห่ง
4) วัดพะไล	หมู่ที่ 6	จำนวน 1 แห่ง
5) วัดหนองสองห้อง	หมู่ที่ 10	จำนวน 1 แห่ง
6) โบสถ์แม่พระฟาติมา	หมู่ที่ 10	จำนวน 1 แห่ง

1.8.3 ศูนย์บริการสาธารณสุข/สถานีนอนามัย จำนวน 2 แห่ง แยกเป็น

- 1) ศูนย์แพทย์ชุมชนตำบลห้วยทะเล จำนวน 1 แห่ง
- 2) สถานีนอนามัยโนนฝรั่ง จำนวน 1 แห่ง

1.8.4 โรงพยาบาล จำนวน 1 แห่ง แยกเป็น โรงพยาบาลห้วยทะเล จำนวน 1 แห่ง

1.8.5 สถานที่ราชการ (อื่นๆ) จำนวน 6 แห่ง แยกเป็น

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 1 แห่ง
- 2) ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองนครราชสีมา

จำนวน 1 แห่ง

- 3) เทศบาลตำบลห้วยทะเล จำนวน 1 แห่ง

4) ตู๋ยามตำรวจชุมชนตำบลห้วยทะเล จำนวน 1 แห่ง

5) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 1 แห่ง

6) มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จำนวน 1 แห่ง

1.8.6 สวนสาธารณะ/สนามกีฬา จำนวน 3 แห่ง แยกเป็น

1) สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
จำนวน 1 แห่ง

2) เฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษามหาราชา (บึงห้วยทะเล) หมู่ที่ 1
จำนวน 1 แห่ง

3) สนามกีฬา หมู่ที่ 10 จำนวน 1 แห่ง

4) สนามกีฬา หมู่ที่ 11 จำนวน 1 แห่ง

1.9 กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของเทศบาลตำบลห้วยทะเล

1.9.1 ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการนำนโยบายที่สำคัญบางเรื่อง
ของจังหวัดมาปฏิบัติ ทั้งนี้ การได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการนำนโยบายที่สำคัญของ
จังหวัดในบางเรื่องมาปฏิบัติ เช่น นโยบายหลักในเรื่องของ 3 สงคราม คือ ยาเสพติด การทุจริต
คอร์รัปชั่น และการแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งเป็นนโยบายที่จังหวัดได้รับมาจากกระทรวงมหาดไทย
และกระทรวงมหาดไทยได้รับมาจากรัฐบาล จึงนับว่าเป็นโอกาสอันดีของเทศบาลตำบลห้วยทะเล
ที่ได้รับความไว้วางใจจากจังหวัด กระทรวงมหาดไทย และรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานแรกๆ ที่นำ
นโยบายสำคัญๆ มาสู่การปฏิบัติ

1.9.2 ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการบริหารงานแบบบูรณาการร่วมกับ
จังหวัด ซึ่งการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการบริหารงานแบบบูรณาการร่วมกับจังหวัด นับว่า
เป็นโอกาสอันดีของเทศบาลตำบลห้วยทะเล ที่ได้รับโอกาสจากจังหวัดให้เป็นหน่วยงานหลักใน
การบริหารงานแบบบูรณาการ ในระดับหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่ร่วมกับจังหวัด โดยการบริหารงาน
แบบบูรณาการนี้ เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
ของประเทศไทย

1.9.3 การเร่งรัดพัฒนาระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ
จังหวัด กระทรวงมหาดไทย และรัฐบาลทำให้หน่วยงานได้พัฒนาบุคลากรด้วย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนหมู่ 11 เทศบาลตำบลห้วยทะเล

2.1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไปของชุมชนหมู่ 11 บ้านบุญนิมิต

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับที่ตั้งของหมู่ 11 บ้านบุญนิมิต ได้ข้อมูลว่า
ตั้งอยู่หมู่ที่ 11 ตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในทางทิศตะวันออกของตัวเมือง

นครราชสีมา มีเส้นทางเข้าได้ 2 ทาง คือ ถนนเพชรพระมาตุลา ทางทิศเหนือ และถนนนครราชสีมา ถึงโชคชัย ทางทิศตะวันออก อยู่ห่างจากอำเภอเมืองนครราชสีมา 6 กิโลเมตร ดังแสดงในภาพ 4.4

ภาพที่ 4.4 แผนผังหมู่ 11 บ้านบุญนิมิต

หมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต เขตเทศบาลตำบลหัวทะเล มีพื้นที่รวม 802 ไร่ จำนวนครัวเรือน 904 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 2,505 คน เพศชาย 1,187 คน หญิง 1,318 คน มีผู้สูงอายุ จำนวน 192 คน ชาย 74 คน หญิง 118 นับถือศาสนาพุทธ ภาษาที่ใช้พูดส่วนใหญ่ในชุมชนหมู่ที่ 11 จะมีด้วยกัน 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยกลาง ภาษาไทยโคราช และภาษาไทยอีสาน

ลักษณะบ้านเรือนส่วนใหญ่ ในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต จะปลูกเป็นบ้านชั้นเดียวเป็นปูน หลังคาทุกครัวเรือนส่วนใหญ่จะมุงด้วยสังกะสี บางครัวเรือนที่มีฐานะค่อนข้างดีก็จะปลูกบ้าน 2 ชั้น ลักษณะการปลูกบ้านชั้นบนจะเป็นไม้ และชั้นล่างเป็นปูน หลังคาจะมุงด้วยกระเบื้อง จะมีบางบ้านที่มีซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกบ้านใกล้กัน โดยเฉพาะบ้านที่เป็นเครือญาติด้วยกันจะปลูกบ้านติดกัน ซึ่งจะไม่ห่างไกลกันมากนัก ในแต่ละบ้านเกือบทุกหลัง จะมีการเหลือพื้นที่ไว้ปลูกพืชสมุนไพร เช่น ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด พริก และพืชชนิดอื่นๆ ไม้บริเวณรอบๆ หมู่บ้าน

บุญนิมิต จะล้อมรอบด้วยโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง เช่น บริษัท โคราช พี.เอส.เวอร์ค จำกัด บริษัท โคราชส่องแสงเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด และย่านห้างสรรพสินค้าเทสโก้ รวมถึงบ้านจัดสรรที่เข้ามาขยายธุรกิจกันมากขึ้น

สำหรับพื้นที่ส่วนใหญ่จะทำการเกษตร ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงปลา เลี้ยงหมู ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งได้พูดในเรื่องนี้ว่า “.....โดยพื้นที่บ้านเราส่วนใหญ่จะทำสวน เช่น ปลูกผักมากกว่า เนื่องจากทำอะไรจะต้องไปเช่าพื้นที่ดิน เพราะส่วนใหญ่ได้ขายให้กับนายทุนหรือคนข้างนอกไปเกือบหมดในการทำบ้านจัดสรรรอบๆ หมู่บ้าน ดังนั้น การปลูกพืช เช่น ข้าว ตะไคร้ ใบมะกรูด พริก และพืชชนิดอื่นๆ จะสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ไม่ต้องไปเช่า การลงทุนก็ไม่มากนัก อีกทั้ง คนแก่ทำอะไรได้ไม่มาก การศึกษาน้อยจะไปทำอะไรกับเขาให้ได้เงินเดือนเยอะๆ เงินที่ได้ก็มีแต่เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 500 บาท/เดือน หากจะทำอาชีพเสริมก็อยากจะเป็นจำพวกปลูกประคบสมุนไพรที่ทำจากพืชสมุนไพรที่เราปลูก เพราะเรามีสวน ปลูกก็ง่าย และขายง่ายด้วย ราคาก้อนละ 50 บาท ใช้ได้ 1 อาทิตย์.....” เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์อีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “.....หากทำลูกประคบสมุนไพรก็จะขายได้ตลอด เพราะคนแก่ที่นี้เยอะ จะปวดเมื่อยกันบ่อย และมีแหล่งตลาดรองรับอยู่แล้ว ทั้งที่นัดแผนไทย และร้านค้าทั่วไป หากทำก็ไม่ยาก วัตถุดิบหลักๆ ก็มี เช่น ไพล ขมิ้นชัน ผิวใบมะกรูด ตะไคร้ อาจผสมสมุนไพรชนิดอื่นๆ ได้ เช่น ใบมะขาม ใบส้มป่อย เปลือกการบูร พิมเสน เป็นต้น วิธีการทำลูกประคบสมุนไพร คือ นำเอาสมุนไพรสดหรือแห้งหลากหลายชนิดมาคลุกรวมกัน ห่อด้วยผ้า ทำเป็นลูกประคบสมุนไพร พร้อมทั้งใช้เชือกมารัดที่ปลายให้แน่น พร้อมทั้งมัดเก็บปลายผ้าให้สวยงาม อาจทำเป็นหมอนหรือถุงผ้าก็ได้ หลังจากนั้นจึงนำลูกประคบสมุนไพรไปแช่น้ำ ประมาณ 10 นาที ก่อนนำไปนึ่งด้วยไอน้ำให้ร้อน แล้วจึงนำไปประคบบริเวณที่ต้องการ.....”

เศรษฐกิจของชุมชน รายได้ของผู้สูงอายุอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ชาวบ้านส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก หากต้องรับจ้างทำไร่ ทำสวน ก็จะต้องเช่าพื้นที่คนนอก ดังผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “.....อาชีพหลักของผู้สูงอายุที่นี่ก็ทำการเกษตร ทำไร่ ทำสวน แต่หากผลผลิตไม่ดี ก็ไม่มีรายได้ เพราะอาชีพอื่นไม่มี เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรมีราคาไม่แน่นอน รายได้จึงไม่เพียงพอจากการประกอบอาชีพ อาจจะไปหารับจ้างทั่วไปตามโรงงาน แต่บางครั้งก็หาไม่ได้ เพราะอายุมากแล้ว เขาก็จะไม่ค่อยรับ หากจะทำก็จะเป็นแม่บ้านและคนสวน รายได้ก็ไม่มากนัก วันละ 200 บาท ทำงานตั้งแต่เวลา 8.00-17.00 น. ณ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ไม่พอก็ต้องไปกู้เงินเขามา เช่น ยืมญาติ และกู้จากธนาคารต่างๆ เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์อีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “.....ผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ส่วนใหญ่จะว่างงานจำนวนมาก บ้างก็เลี้ยงหลานไปวันๆ ผู้สูงอายุรู้สึกว้าบตาของตนเองน่าจะมีมากกว่านี้ จึงมีผู้สูงอายุบางส่วนจะขอเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาอาชีพ

เมื่อมีการจัดโครงการของเทศบาลตำบลหัวทะเลในชุมชนขึ้น เช่น การฝึกอาชีพนวดแผนไทย การทำดอกไม้ประดิษฐ์ สอนเย็บกระเป๋าแต่ไม่มีเงินทุนมาต่อยอด....”

2.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชนหมู่ 11 บ้านบุญนิมิต

เดิมชาวบ้านบุญนิมิตอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา บริเวณหน้าสถานีรถไฟนครราชสีมา ในปี 2532 เทศบาลเมืองนครราชสีมา ได้ทำการเวนคืนที่ดินบริเวณนั้น และมีคณะมิสซังคาทอลิก ได้ซื้อที่ดินในตำบลหัวทะเล ให้จำนวน 35 ไร่ และแบ่งให้หลังคาเรือนละ 40 ตารางวา พร้อมโฉนดที่ดิน เริ่มแรกมีชาวบ้านย้ายมาอยู่จำนวน 186 หลังคาเรือน 273 ครอบครัว ได้อยู่อาศัยจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ชุมชนหมู่ 11 บ้านบุญนิมิต อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ใหญ่บ้าน โดยมีกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน คือ

1) นายสุทัศน์ บุญใหม่	ผู้ใหญ่บ้าน
2) นางสาวธิต สิ้นปรุ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และประธาน อสม.
3) นายชนะนิต เกี้ยวสูงเนิน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4) รต. ธวัช โชติปราชญ์	ประธานชุมชน
5) นายสนอง การเพียร	สมาชิกสภาเทศบาลตำบลหัวทะเล

2.3 ลักษณะทางกายภาพของชุมชน

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ชุมชนหมู่ 11 บ้านบุญนิมิต ตำบลหัวทะเล มีอาณาเขตและมีพื้นที่ที่ติดกับเขตพื้นที่อื่นๆ ตามทิศต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ พื้นที่ติดต่อกับบ้านพะไล หมู่ที่ 5 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศใต้ พื้นที่ติดต่อกับบ้านหนองตาก หมู่ที่ 8 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันออก พื้นที่ติดต่อกับตำบลมะเริง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก พื้นที่ติดต่อกับบ้านหนองสองห้อง หมู่ที่ 4 ตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.4 สภาพแวดล้อมในชุมชน

ด้านการศึกษา ส่วนใหญ่ได้ระดับอนุบาลและประถมในชุมชนหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต จะเข้าโรงเรียนบ้านหนองตาก และระดับมัธยมที่โรงเรียนบุญวัฒนา

ด้านการสาธารณสุข ในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน มีสมาชิก อสม. จำนวน 13 คน คอยดูแลให้คำปรึกษา และปฐมพยาบาลเบื้องต้นก่อน และนำส่งสถานพยาบาลชุมชนที่สถานีอนามัยบ้านโนนฝรั่ง และโรงพยาบาลหัวทะเลต่อไป

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีสระน้ำขุดลึก 4 เมตร ในหมู่บ้าน 2 สระ ขนาด 1 ไร่ และขนาด 2 งาน

ด้านแรงงาน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอัตราการว่างงานจำนวนมาก และจะออกไปรับจ้าง หรือไปทำงานที่โรงงานอุตสาหกรรมใกล้บ้าน เพื่อให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว

ด้านสังคม ความเป็นอยู่จะมีลักษณะแบบกึ่งเมือง จะไม่ค่อยพบปัญหาในเรื่องความขัดแย้ง ส่วนใหญ่ในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต จะให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีผู้นำชุมชนเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน

2.5 การประกอบอาชีพในชุมชน

ความเป็นอยู่ของประชากรในหมู่บ้าน จะอยู่ในเกณฑ์พออยู่พอกิน รายได้ของผู้สูงอายุอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ดังนี้

- 1) เป็นลูกจ้างบริษัทเอกชนในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี ประมาณ 50 %
- 2) อาชีพเกษตรกรรม ประมาณ 35 % ส่วนใหญ่อาชีพนี้จะอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุที่จะทำเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เป็นต้น
- 3) รับราชการ ประมาณ 10 %
- 4) ส่วนอาชีพอื่นๆ ในชุมชน 5% ได้แก่ ดอกไม้ประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์พวงจันทน์ และชาวบ้านบางส่วนมีอาชีพรับจ้างทั่วไป

2.6 วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ

การทำบุญและประเพณีต่างๆ จะรวมกลุ่มกันจัดขึ้นที่ศาลากลางบ้าน มีประเพณีทำบุญกลางบ้าน ที่จัดขึ้นทุกๆ ปี ในเดือนมกราคม ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ และก่อเจดีย์ทรายในวันสงกรานต์, ทำบุญเข้าพรรษาหรือออกพรรษา ตักบาตรเทโว จะไปทำที่วัดบ้านหนองตาคงทุกปี

2.7 สาธารณูปโภคการคมนาคมและสถานที่สำคัญในชุมชน

ในหมู่ 11 บ้านบุญนิมิต มีไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคทุกหลังคาเรือน มีน้ำประปาหมู่บ้าน และการประปาส่วนภูมิภาคใช้ทุกหลังคาเรือน มีวัดคริสต์ นิกายคาทอลิกในหมู่บ้าน และมีวัดพุทธ จะไปใช้วัดบ้านหนองตาคง นอกจากนี้ ยังจะพบว่า ไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน เด็กนักเรียนหากจะไปเรียน ก็จะไปกันเดินทางไปที่โรงเรียนบ้านหนองตาคง และโรงเรียนมัธยม ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของโรงเรียนบุญวัฒนา สำหรับการเดินทางมีถนนลาดยาง เข้าหมู่บ้านทั้ง 2 ทาง ภายในหมู่บ้านเป็นถนนลาดยาง

2.8 องค์กรชุมชน

กลุ่มที่คนในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ได้เกิดการรวมตัวกันในการมีส่วนร่วมทำงานจากการผลักดันของผู้นำชุมชน เพื่อให้มีแหล่งเงินทุนต่างๆ จากหน่วยงานภายนอกเข้ามามากขึ้น เพื่อให้การทำงานในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของชุมชนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่

- 2.8.1 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เงินทุน 1,000,000 บาท มีสมาชิก 224 คน
- 2.8.2 กลุ่มกองทุนเพื่อสุขภาพแม่ และเด็กของอสม.
- 2.8.3 กลุ่มกองทุนเครดิตยูเนียน
- 2.8.4 มีการจัดตั้งกลุ่มช่วยเหลือกันภายในหมู่บ้าน เช่น การร่วมประเพณีต่างๆ

ทุกปี

2.9 ความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน

จากการสัมภาษณ์คนในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื่องจากมีจำนวนครัวเรือนไม่มากนัก ประมาณ 904 ครัวเรือน สามารถติดต่อกันได้อย่างทั่วถึง เพราะภายในหมู่บ้านจะใช้จุดรวมที่ศาลากลางบ้านเป็นการจัดกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์ต่างๆ ภายในชุมชน ซึ่งจะไม่ไกลจากหมู่บ้านมากนัก แต่ละครัวเรือนในชุมชนจะถือว่าแต่ละคนในหมู่บ้านเป็นเครือญาติ และพี่น้องกัน โดยจะไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์อันแท้จริง เมื่อถามถึงญาติพี่น้องที่ติดต่อกันได้สะดวก ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะตอบว่า ทุกคนในชุมชนนี้เป็นพี่น้องและญาติกันหมดทั้งนั้น แต่หากเป็นเสาหลักของหมู่บ้านที่คนในชุมชนพึ่งพิงได้ จะเป็นผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนประธาน อสม. รวมถึงผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ เช่น อติตกรรมการอสม. จะเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจมากที่สุดสำหรับคนในชุมชน เมื่อเกิดปัญหาหรือคนในชุมชนต้องการคำแนะนำหรือแนวทางการแก้ปัญหา ก็จะเข้ามาพบทั้งสองท่านนี้ ซึ่งกลุ่มผู้นำชุมชนนี้ จะมีบทบาทสำคัญต่อการนำชาวบ้านไปช่วยพัฒนาหมู่บ้าน และสร้างความร่วมมือของชาวบ้านในชุมชน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน หรือกิจกรรมทางศาสนาของโบสถ์และโรงเรียน รวมถึงการให้ความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนและสังคมในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ กลุ่มผู้นำหมู่บ้านยังเป็นองค์กรชุมชนที่วางรากฐานอยู่บนความสัมพันธ์ทางสังคมพื้นฐานของชาวบ้านอันได้แก่ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนบ้าน เนื่องจากผู้นำกลุ่มเป็นเครือญาติกัน และขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกันนั้น ชาวสารก็บอกกล่าวถึงกันโดยตลอดเวลา ด้วยวิธีการกระจายข่าวผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน ส่งตัวแทนกรรมการ อสม. เดินทางพบคนในชุมชนทุกครัวเรือน และแจกเอกสารให้รับทราบอย่างทั่วถึง ดังนั้น คนในชุมชนจึงร่วมมือร่วมใจกันอย่างเต็มที่ เมื่อมีกิจกรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นการทำบุญในพุทธศาสนา การทำกิจกรรมร่วมกันกับโรงเรียน การทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาลตำบลหัวทะเล เช่น การรณรงค์เรื่องของยาเสพติด การทุจริตคอร์รัปชัน และการแก้ไขปัญหาความยากจน การส่งเสริมพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนที่กลุ่มผู้นำชุมชนจะให้ความร่วมมือมากเป็นพิเศษ เพราะผู้สูงอายุในชุมชนที่ว่างงาน ไม่มีอาชีพ และรายได้จะมีมากกว่าในชุมชนอื่นของเทศบาลตำบลหัวทะเล

การจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ได้รับข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “.....ผู้นำชุมชนจะเป็นตัวแทนเข้าประชุมเมื่อมีการประชุมของเทศบาลตำบลทุกครั้ง

เพื่อนำเสนอโครงการส่งเสริมพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน บางครั้งก็ได้พาผู้สูงอายุไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ในต่างจังหวัด เช่น การทำสบู่จังหวัดจันทบุรี งานจักสานจังหวัดอยุธยา และงานไม้สักจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น.....” เช่นเดียวกับผู้ให้สัมภาษณ์อีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “.....กิจกรรมที่เกี่ยวกับพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านมามีมาจนถึงปัจจุบันมีมาก ก็จะมีนายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล ได้เข้ามาให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมทุกครั้ง โดยจะเป็นในเรื่องของงบประมาณ และการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่ชุมชนหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ส่วนใหญ่การฝึกอาชีพที่ผ่านมามีนักพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลห้วยทะเล ร่วมกับผู้นำชุมชนจะประสานงานโดยสอบถามความคิดเห็นของคนในชุมชนที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ โดยนัดจุดรวมพลที่ศาลากลางบ้าน จึงสรุปได้ว่าส่วนใหญ่อาชีพที่ฝึกมากจะเป็น เช่น วนนวดแผนโบราณ นวดฝ่าเท้า ทำดอกไม้ประดิษฐ์ พวงมาลัยริบบิ้น และทำลูกประคบสมุนไพร เป็นหลักสูตรในระยะสั้น แต่ก็ยังไม่เห็นผล เนื่องจากฝึกเสร็จจบแล้วไม่มีเวลามานั่งรวมกลุ่มทำกับคนอื่น อันที่ฝึกไปตั้งแต่แรกก็ไปหมดแล้ว ต้องมาฝึกใหม่ คนอื่นที่เขารวมกลุ่มกันทำต่อก็มีนะ.....” ผู้ให้สัมภาษณ์อีกท่านหนึ่งได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “.....อยากให้หน่วยงานอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพบ้าง ที่มีแค่เทศบาลตำบลห้วยทะเล และผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือมีน้อย อยากให้มีมากกว่านี้ โดยเฉพาะในเรื่องของการตลาด และงบประมาณในการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง.....” ด้วยคนในชุมชนมีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ อาศัยอยู่ใกล้ๆ กัน จึงทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชาวบ้านง่ายขึ้น คนในชุมชนจึงได้เห็นความสำคัญต่อการประกอบอาชีพเสริม และมีการรวมตัวกันเพื่อจัดหาแกนนำกลุ่มฝึกอาชีพ รวมทั้งร่วมมือและคอยประสานงานในด้านอาชีพของชุมชนหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ได้แก่

1. นางถนอม พรหมดี   วนนวดแผนโบราณ นวดฝ่าเท้า
2. นางสมใจ กอบฉิมพลี   ประธานกลุ่ม พวงมาลัยริบบิ้น
3. นางเพ็ญจิตร คงแสนคำ   กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์
4. พท. กรณ์ ทิพย์วงศ์   วนนวดแผนไทย และลูกประคบ

การสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน เช่น การเคารพนับถือในผู้อาวุโส การประนีประนอม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี และความสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี โดยพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ของชุมชนให้คงอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืน

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผลงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ที่ให้สัมภาษณ์ จำนวน 20 คน โดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็นหญิง (16 คน) อายุระหว่าง 60-63 ปี มีจำนวนมากที่สุด (13 คน) มีสถานภาพสมรส (10 คน) มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4 มากที่สุด (13 คน) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน (6 คน) มีความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือนในฐานะเป็นหัวหน้าครัวเรือน (10 คน) โดยรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนเฉลี่ย 10,000 บาท สูงสุด (2 คน) รายได้มาจากบุตร (12 คน) ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน (15 คน) จำนวนเงินที่จ่ายหนี้สินคืน 10,000-15,000 บาทต่อเดือน (17 คน) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่กู้เงินไปเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย อุปโภค-บริโภค (13 คน) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพ (19 คน) ผู้สูงอายุในปัจจุบันรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย (17 คน) และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะเป็นโรคความดัน (12 คน) โดยในช่วงเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา ผู้สูงอายุไม่มีอาการเจ็บป่วยทำให้สามารถทำงานหรือประกอบอาชีพได้ตามปกติ (19 คน)

จากการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต พบว่า ผู้สูงอายุมากกว่าครึ่งเคยได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม อสม. กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มสตรีแม่บ้าน ทำหน้าที่ในเรื่องการประสานงานและสนับสนุนในการช่วยส่งเสริมพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ เทศบาลตำบลห้วยทะเล สถานีอนามัยหมู่บ้าน ฯลฯ เช่น การทำดอกไม้ประดิษฐ์ พวงมาลัย เป็นต้น ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะมีประสบการณ์การฝึกอบรมอาชีพในการทำดอกไม้ประดิษฐ์ พวงมาลัย ผลิตน้ำยาล้างจาน จากเทศบาลตำบลห้วยทะเล และนวดแผนโบราณ จากสถานีอนามัยหมู่บ้าน ปัจจุบันผู้สูงอายุจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เป็นต้น ในพื้นที่บริเวณของตนและพื้นที่ที่เช่าจากคนนอก หากว่างจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ส่วนใหญ่ก็จะว่างงาน รายได้จึงไม่มั่นคง เพราะไม่พอเพียงกับค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน บ้างจึงต้องออกไปรับจ้างนอกบ้าน ทั้งนี้ อาชีพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน แต่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพจากเทศบาลและสถานีอนามัยชุมชน ที่ส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุให้ไปอบรมและดูงานที่ต่างจังหวัด เช่น การทำสบู่จังหวัดจันทบุรี งานจักสานจังหวัดอยุธยา และงานไม้สักจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ส่วนใหญ่การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ จะพบกับปัญหาในเรื่องของการขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพนั้น ไม่มีวัตถุดิบ เงินทุน และปัญหาสุขภาพ รวมถึงอุปสรรคในการเดินทางไกลของผู้สูงอายุ

ตอนที่ 3 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ในเทศบาลตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ความต้องการที่จะเข้าร่วมฝึกอบรมอาชีพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุจำนวน 20 คน มีความสนใจที่จะเข้าร่วมฝึกอบรมอาชีพ โดยให้เหตุผลว่าส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาตนเองให้เกิดความรู้และทักษะในอาชีพมากขึ้น เพื่อนำไปเสริมสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาอาชีพ เช่น ทำลูกประคบสมุนไพร ทำดอกไม้จันทน์ และดอกไม้ประดิษฐ์ ตามลำดับ โดยต้องการให้มีการสนับสนุนในด้านการจัดหาวัตถุดิบ การจัดหาตลาด และเงินทุน เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้สูงอายุเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุจะเกิดผลอย่างแท้จริง ต้องมีหน่วยงานอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาค 5 (จังหวัดนครราชสีมา) สภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา และหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา

สำหรับในประเด็นหากมีการพัฒนาอาชีพแล้ว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่คาดว่าจะสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับตนเองประมาณ 3,000-6,000 บาทต่อเดือน โดยต้องการให้ใช้สถานที่ศาลากลางบ้านในหมู่บ้านเป็นที่จัดฝึกอบรมอาชีพ ระยะเวลา 1 สัปดาห์ วันละ 7-8 ชั่วโมง/วัน ในวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 09.00-17.00 น. ส่วนรูปแบบการจัดกิจกรรมการพัฒนาอาชีพที่ต้องการอยากให้ลงมือปฏิบัติจริง โดยให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนความรู้ มีการฝึกการคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ๆ ในการรองรับด้านการตลาดในอนาคต ส่วนสื่อที่ต้องการให้มีในการพัฒนาอาชีพ พบว่า ต้องการใช้สื่อของจริง และสื่อบุคคล เช่น วิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในอาชีพ เป็นต้น หากหลังได้รับการพัฒนาอาชีพ ผู้สูงอายุมีความคาดหวังที่จะสามารถนำความรู้จากการพัฒนาอาชีพไปใช้เพื่อประกอบอาชีพเสริม และนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาธุรกิจในครัวเรือน เมื่อถามถึงการประเมินการเรียนรู้ ผู้สูงอายุอยากให้เป็นลักษณะผู้สอนและผู้เรียนสรุปผลการเรียนร่วมกัน ให้มีการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรมผ่านทางประธานอสม. หรือผู้นำชุมชนในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยากเข้ามามีส่วนร่วมและต้องการที่จะพัฒนาอาชีพตามความต้องการของตนเองมากขึ้น เพื่อให้ตนเองนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดี และโอกาสในการสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพเสริม ทำให้ผู้สูงอายุมีความพยายามที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพในหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ในเทศบาลตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ
ในเทศบาลตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

1. ผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และประธาน อสม. ในเขตพื้นที่ หมู่ 11 บ้านบุญนิมิต ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนต่อการแสดงความคิดเห็นการเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุว่า การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต มีความเป็นไปได้สูง เพราะเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญที่จะส่งเสริมช่วยให้เกิดการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุอย่างแท้จริง โดยส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนที่นี้จะสนับสนุนการส่งเสริม อาชีพ หากมีงบประมาณในการจัดสรรมาให้จากหน่วยงานอื่น เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ว่างงาน ไม่มีอาชีพ หรือที่อยู่บ้านเฉยๆ เลี้ยงหลาน เป็นต้น ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับคนในชุมชนมากขึ้น เพื่อไม่ให้ ผู้สูงอายุรู้สึกเบื่อหรือมองว่าตนเองไม่มีคุณค่าในสังคม ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจะมีการนัดพบปะกัน ทุกเดือน เพื่อมาร่วมนประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในหมู่บ้านว่ามีปัญหาและ ความต้องการอะไรบ้างที่จะพัฒนาคนในชุมชน ลักษณะในการประชุมจะมีการจัด ณ ศาลากลาง บ้านบุญนิมิต มีผู้ร่วมประชุม ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และประธานอสม. รวมถึงอดีต กรรมการอสม. ในเขตพื้นที่หมู่ 11 บ้านบุญนิมิต ตลอดจนผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ แลกเปลี่ยนและพูดคุยในสิ่งที่ตนมีความต้องการจะพัฒนาอาชีพในชุมชน โดยส่วนใหญ่ความคิดเห็นใน ที่ประชุม ผู้สูงอายุมีความสนใจที่จะเข้าร่วมฝึกอบรมอาชีพ โดยให้เหตุผลว่าต้องการพัฒนาตนเอง ให้เกิดความรู้และทักษะในอาชีพมากขึ้น เพื่อนำไปเสริมสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาอาชีพ เช่น ทำลูกประคบสมุนไพร ทำดอกไม้จันทน์ และ ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น โดยต้องการให้มีการสนับสนุนในด้านการจัดหาวัตถุดิบ การจัดหา ตลาด และเงินทุน ตลอดจนต้องมีหน่วยงานอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาค 5 (จังหวัดนครราชสีมา) สภาอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา และหอการค้า จังหวัดนครราชสีมา

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้นำชุมชนจะเป็นหลักของหมู่บ้านในการร่วมผลักดัน ริเริ่ม เพื่อให้เกิดโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่จะมีผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนประธานอสม. รวมถึงอดีตกรรมการอสม. จะร่วมในการประชุมและ เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทุกครั้ง เพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ตลอดจน

การอำนวยความสะดวกในด้านความปลอดภัยและทรัพยากรให้แก่ชุมชน จากที่ผ่านมาผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการเพื่อนำเสนอเทศบาลตำบลหัวทะเล ให้ผู้สูงอายุได้มี การปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการฝึกอาชีพมากขึ้น เช่น ในปี 2554 มีการร่วมสนับสนุนพัฒนาอาชีพเกี่ยวกับนวดแผนไทย การทำดอกไม้ประดิษฐ์ จะมีการอบรมบ่อยครั้ง แต่ปัญหาที่ผู้สูงอายุไม่สามารถต่อยอดความรู้ในการนำไปประกอบอาชีพได้จริง เพราะเนื่องจากไม่มีเงินทุนมาต่อยอดในการประกอบอาชีพของตนเอง ตลอดจนส่วนใหญ่จะต่างคนต่างอยู่ หากไม่มีการจัดประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านก็จะไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างอื่นเลย ทั้งนี้ ผู้นำชุมชนจึงได้มีการขอความร่วมมือทั้งในการสนับสนุนงบประมาณ การจัดไปดูงาน การอบรม/สัมมนา เช่น การทำสบู่จังหวัดจันทบุรี งานจักสานจังหวัดอยุธยา และงานไม้สักจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น เพื่อให้มีการได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างหลากหลายกับสถานประกอบการอื่นๆ และนำมาสร้างเครือข่ายให้เกิดการพัฒนาอาชีพให้กับผู้สูงอายุและคนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่โครงการที่ได้นำเสนอไปจะได้รับความร่วมมือทั้งในเทศบาลตำบลหัวทะเลและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง กล่าวเพิ่มเติมว่า เมื่อเวลาที่มีการจัดกิจกรรมในชุมชนจะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเสียงตามสายของหมู่บ้าน ส่งตัวแทนกรรมการอสม. เดินทางพบคนในชุมชนทุกครัวเรือน และแจกเอกสารให้รับทราบอย่างทั่วถึง หากมีการจัดกิจกรรมครั้งต่อไปอยากให้จัดรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ที่ส่งเสริมทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะสะดวกระหว่างวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 09.00-17.00 น. และสถานที่จะใช้ศาลากลางบ้านในหมู่บ้าน ส่วนสื่อที่ต้องการให้มีในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุพบว่า ต้องการใช้สื่อของจริง สื่อบุคคล เช่น วิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในอาชีพ ทัศนคติ และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ เพื่อเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้และได้ความรู้จากสื่อใหม่ๆ บ้าง เพราะในการเข้าร่วมอบรมพัฒนาอาชีพที่ผ่านมา วิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดจะน้อย ไม่เพียงพอให้กับกลุ่มที่มาฝึกอบรมอย่างทั่วถึง และส่วนใหญ่จะใช้รูปภาพจากโปสเตอร์ ซึ่งอยากให้มีการจัดกิจกรรมดำเนินการที่มีสื่อทันสมัยมาพัฒนาศักยภาพให้กับผู้สูงอายุในชุมชนมากยิ่งขึ้น

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการจากโครงการ ในช่วงปี 2552-2554 ผู้นำชุมชนได้มีการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอาชีพ เช่น นวดแผนโบราณ นวดฝ่าเท้า ทำดอกไม้ประดิษฐ์ พวงมาลัย ระบายสี และทำลูกประคบ เป็นหลักสูตรในระยะสั้น และดูงานในต่างจังหวัด โดยได้ให้ผู้นำชุมชนทุกคนเข้าร่วมในการฝึกอาชีพด้วย เพื่อจะได้นำไปจัดตั้งกลุ่มแต่ละอาชีพและเผยแพร่ความรู้ให้แก่คนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากผู้นำชุมชนมองว่า การพัฒนาอาชีพจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยมีอาชีพเสริม มีการสร้างรายได้ เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า หากมีการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ อยากให้ส่งเสริมการฝึกอาชีพเกี่ยวกับ

การทำลูกประคบสมุนไพร และการทำดอกไม้ประดิษฐ์ต่างๆ เนื่องจากลูกประคบสมุนไพร เป็นวัตถุดิบหาง่ายในหมู่บ้านและปลูกกันมาก ซึ่งผู้นำชุมชนท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

.....อาชีพที่เคยฝึกอบรมให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะลืมนกันไปหมดแล้ว ประกอบกับเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามา รูปแบบในการทำก็หลากหลายมากขึ้น อยากให้ผู้สูงอายุมีความรู้และทักษะในการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากขึ้น เริ่มจากการเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างอาชีพในชุมชนอย่างจริงจัง จะทำให้เกิดการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน.....

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่วนใหญ่ที่ผู้นำชุมชนพบในการฝึกอบรมอาชีพจะเป็นในด้านการตลาดที่จะรองรับผลิตภัณฑ์ รวมถึงแหล่งเงินทุนที่จะนำมาพัฒนาอาชีพให้ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาอาชีพของหมู่ที่ 11 ควรได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการหาตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาจากกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อให้มีตลาดในการจัดจำหน่ายสินค้าได้ และเทศบาลตำบลห้วยทะเลหรือคณะกรรมการหมู่บ้าน ควรมีการจัดสรรเงินทุนในการพัฒนาอาชีพให้ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องมากขึ้น

2. นายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล และนักพัฒนาชุมชน

นายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล และนักพัฒนาชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนโดยแสดงความคิดเห็นต่อการเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุว่า การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต มีความเป็นไปได้สูงมาก เพราะส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะว่างงาน และไม่ได้ทำงานอะไรเลยประมาณเกือบ 100 กว่าคน เห็นด้วยถ้าจะให้ความสำคัญที่จะส่งเสริมช่วยให้เกิดการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุอย่างแท้จริง เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุมีอาชีพเสริม มีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากการที่ได้รับเฉพาะเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาทเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ทางเทศบาลตำบลห้วยทะเลจะสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพร่วมกับผู้นำชุมชนอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม แม้งบประมาณอาจจะไม่ค่อยมากนักที่จะสนับสนุนในระยะยาว เนื่องจากเทศบาลตำบลห้วยทะเลมีงบประมาณจำกัด เพราะต้องให้การสนับสนุนส่งเสริมในทุกกลุ่มทั้งผู้สูงอายุ สตรี เด็ก เยาวชน และคนพิการ รวมถึงผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลห้วยทะเลอย่างทั่วถึง

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในช่วงปี 2552-2554 เทศบาลตำบลห้วยทะเลได้ร่วมกับผู้นำชุมชน และนักพัฒนาชุมชนดำเนินการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมอาชีพ เช่น นวดแผนโบราณ นวดฝ่าเท้า ทำดอกไม้ประดิษฐ์ พวงมาลัยริบบิ้น และทำลูกประคบสมุนไพร เป็นหลักสูตรในระยะสั้น และส่งเสริมให้ไปศึกษาดูงานในต่างจังหวัดทุกปีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่ง ได้กล่าวว่า

.....ในช่วงปี 2554 เทศบาลตำบลห้วยทะเลได้มีจัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพ เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเกษตร การทำสิ่งประดิษฐ์ มีการรวมกลุ่มผู้สูงอายุเข้าไปร่วมบางกิจกรรมกับ

กลุ่มเด็ก เยาวชน ฯลฯ แต่กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุโดยตรงนั้นยังไม่ค่อยมี หากจะมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ควรเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรงงานมากนัก หรือใช้เวลานานในการทำต่อขึ้นนานจนเกินไป เพราะผู้สูงอายุจะมีปัญหาในการนั่งเป็นเวลานานๆ เช่น การทำลูกประคบสมุนไพร และการทำดอกไม้ประดิษฐ์ต่างๆ .....

ในการแจ้งข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่ทางเทศบาลตำบลหัวทะเล จะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของชุมชน หอกระจายข่าว และการจัดประชุมโดยเรียกตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส่วนรูปแบบการจัดกิจกรรมพยายามให้มีการจัดกิจกรรมที่เน้นพัฒนาฝีมือจากการลงมือปฏิบัติจริง และมีตัวอย่างประกอบ รวมถึงเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ สำหรับในการจัดอบรมส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะจัดไม่ค่อยตรงกับวันที่ว่างของผู้สูงอายุทำให้มีแค่บางกลุ่มมาอบรม หากครั้งต่อไปอยากให้มีการจัดกิจกรรมในระหว่างวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 09.00-16.00 น. ณ หอประชุมของเทศบาลตำบลหัวทะเล โดยใช้สื่อที่เป็นของจริงเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีการสัมผัสและทดลองในการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง เพราะจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถทำตามตัวอย่างจริงได้ และช่วยให้มีความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างหลากหลาย สำหรับในการดำเนินงานที่ผ่านมาผู้สูงอายุในชุมชนจะได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตำบลหัวทะเลเป็นส่วนใหญ่ จึงอยากให้หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ได้แก่ สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาค 5 (จังหวัดนครราชสีมา) และสำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนอยากให้มีการประเมินผลด้วยเริ่มจากการประเมินผลเป็นกลุ่ม และแยกประเมินเป็นรายบุคคลเพิ่มเติม โดยให้ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินด้วย ส่วนในการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรมอยากให้ผ่านทางผู้นำชุมชนและเทศบาลตำบลหัวทะเล

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการจากโครงการ นายกเทศมนตรีตำบลหัวทะเล และนักพัฒนาชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ สร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุหันมาพัฒนาตนในการสร้างอาชีพมากขึ้น ตลอดจนจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถมาถ่ายทอดในการส่งเสริมอาชีพให้ผู้สูงอายุและหลังจากนั้นติดตามผล และประสานงานร่วมกับผู้นำชุมชนให้มีการส่งเสริมปลูกพืชสมุนไพรตามหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายในเรื่องของทรัพยากรเพื่อจะได้ให้ผู้สูงอายุมีอาชีพอย่างต่อเนื่องจากทรัพยากรในท้องถิ่นของหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เช่น ข้า ตะไคร้ ใบมะกรูด พริก และพืชชนิดอื่นๆ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่วนใหญ่การพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ จะพบว่า 1) ในด้านงานฝีมือของผู้สูงอายุไม่มีการสร้างความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์มากนัก งานที่ออกมาจึงมีคุณภาพที่ต่างจากที่อื่น 2) การให้ความร่วมมือของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกลุ่มขึ้นอยู่กับชุมชน บางชุมชนก็ให้ความร่วมมือดีก็จะเข้ามามีส่วนร่วมเป็นประจำและพร้อมเพรียง ส่วนบางชุมชน

ที่ไม่ให้ความร่วมมือก็จะไม่ค่อยสนใจเท่าที่ควร ดังนั้น การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุชุมชนที่มีบทบาทต่อการพัฒนาผู้สูงอายุ ควรมาทำความเข้าใจกับสมาชิกภายในกลุ่ม โดยเฉพาะเรื่องความเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ โดยไม่แบ่งแยกประเภทของกลุ่ม และให้ความสำคัญกับทุกคนในชุมชนของตนเอง

3. สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา

ตัวแทนจากสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสวัสดิการสังคมและพิทักษ์คุ้มครองสิทธิ (นักพัฒนาสังคมชำนาญการ) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริมพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุว่า การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต มีความเป็นไปได้มาก แต่ก็ขึ้นอยู่กับชุมชนหรือกลุ่มช่วยผลักดันด้วย เพราะส่วนใหญ่ผู้สูงอายุในบริเวณนี้จะว่างงานมาก และไม่ได้ทำงาน บ้างก็รับจ้างทั่วไป พอมีพอใช้ไปวันๆ เห็นด้วยถ้าจะให้ความสำคัญที่จะส่งเสริมช่วยให้เกิดการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ทางนี้ก็มีการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ โดยให้ผู้สูงอายุกู้ยืมเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพตามศักยภาพที่ตนเองถนัด รายละ 30,000 บาท โดยไม่มีดอกเบี้ย

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในช่วง ปี 2552-2554 ได้มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุร่วมกับอบสม. ของแต่ละชุมชน หน่วยงานนี้ไม่ได้มุ่งงานด้านการพัฒนาอาชีพโดยตรง แต่เป็นงานที่ให้ความช่วยเหลือ และสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ไม่มีเงินทุนประกอบอาชีพเท่านั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ยังกล่าวเพิ่มเติมว่า

.....หากให้มองถึงอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ควรเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้แรงงานมาก เช่น การทำลูกประคบสมุนไพร การทำดอกไม้ประดิษฐ์ต่างๆ งานจักสาน และพรมเช็ดเท้า เป็นต้น.....

ในการแจ้งข้อมูลทั่วไป ส่วนใหญ่จะทางประชาสัมพันธ์ผ่านอำเภอ ผู้นำชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ รูปแบบการจัดกิจกรรมอยากให้เป็นการจัดกิจกรรมที่เป็นกลุ่ม เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปต่อยอดองค์ความรู้สร้างอาชีพใหม่ๆ ได้ การจัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพเน้นความต้องการในความสะดวกของผู้สูงอายุ อาจจะระหว่างวันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 09.00-16.00 น. ณ หอประชุมของเทศบาล หรือศาลากลางบ้าน ส่วนสื่อที่ต้องการให้มีในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ต้องการให้ใช้สื่อของจริง และสื่อรูปภาพประกอบแสดงวิธีการและขั้นตอนการทำอย่างชัดเจน แล้วมีวิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มเติมด้วย สำหรับหน่วยงานที่อยากให้นำมามีส่วนร่วมพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ภาค 5 (จังหวัดนครราชสีมา) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนให้มีการประเมินผลเป็นกลุ่ม โดยให้ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมใน

การประเมินและติดตามผลด้วย จะได้เกิดประสิทธิภาพต่อการนำไปพัฒนาปรับปรุงเพื่อส่งเสริมในด้านอาชีพของผู้สูงอายุต่อไป

การมีส่วนร่วมในการใช้บริการจากโครงการ สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา จะมีการติดตามผลร่วมกับเทศบาลตำบลหัวทะเลและผู้นำชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ เนื่องจากส่วนใหญ่หน่วยงานที่ให้ความร่วมมือทั้งเทศบาลตำบลหัวทะเล สำนักพัฒนาชุมชน หรือผู้นำชุมชนต่างให้การสนับสนุนในการส่งเสริมจัดกิจกรรมต่างๆ ในด้านอาชีพอย่างหลากหลาย แต่ยังคงงบประมาณในการต่อยอดเพื่อให้ผู้สูงอายุไปทำธุรกิจหรือสร้างอาชีพให้ตนเองต่อไป หลังจากพัฒนาอาชีพแล้วทางสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา จึงได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มีความพร้อมในศักยภาพทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในอาชีพ แต่ยังคงขาดทุนทรัพย์มากู้ยืมเงินกับทางหน่วยงาน เพื่อนำไปประกอบอาชีพในรายละ 30,000 บาท โดยไม่มีดอกเบี้ย

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุจะเป็นในด้านงบประมาณส่วนใหญ่ที่มีผลกระทบโดยตรงกับผู้สูงอายุ รวมทั้งขาดการจัดตั้งกลุ่มที่ประสานงานและดูแลติดตามผลการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพราะที่ผ่านมาไม่มีตัวแทนกลุ่มในการประสานงาน ดังนั้น การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุทางสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ให้การสนับสนุนในเรื่องการให้บริการเงินกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุแล้ว แต่อาจจะยังไม่เพียงพอควรมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนการให้เงินสงเคราะห์ในด้านอาชีพเพิ่มมากขึ้น และการส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องของหลักการตลาดอย่างชัดเจน เพราะส่วนใหญ่เมื่อผลิตสินค้าออกมาแล้ว จะไม่มีตลาดรองรับอย่างต่อเนื่อง

จากการสัมภาษณ์ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรีตำบลหัวทะเล นักพัฒนาชุมชน และสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา จึงสรุปรายละเอียด ได้ดังนี้

1. การดำเนินงานพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุควรต่อยอดจากกลุ่มชมรมผู้สูงอายุหรือกลุ่มออม. ที่มีอยู่เดิม ซึ่งกลุ่มนี้จะมีจำนวนผู้สูงอายุที่แน่นอน และมีการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมแล้ว จากการจัดโครงการพัฒนาอาชีพที่ผู้สูงอายุต้องการ หรือพาไปดูงานในต่างจังหวัดที่เป็นต้นแบบและประสบผลสำเร็จในกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ

2. ส่งเสริมให้เทศบาลตำบลหัวทะเล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ผู้สูงอายุมีอาชีพหรือไม่มีอาชีพ รวมถึงผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยก่อนเกษียณและวัยเกษียณแล้ว เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ที่ตรงกับความสนใจของผู้สูงอายุ หรือ

เสริมสร้างงานที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การทำลูกประคบสมุนไพร เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ สามารถที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ลูกหลานต่อไปได้

3. เทศบาลตำบลห้วยทะเล/ผู้นำชุมชน ควรจัดตั้งผู้นำกลุ่มที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนและผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มชมรมผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ในการที่จะประชุมหารือร่วมกัน กำหนดแผนงาน หรือติดตามประเมินผลร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

4. ขยายการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนมากขึ้น เพื่อร่วมให้มีการสร้างอาชีพในจังหวัดของผู้สูงอายุ เกิดการสร้างงานและอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และโอกาสทำงานในสถานประกอบการ หรือสามารถรับไปทำงานที่บ้านได้มากขึ้น

ตอนที่ 5 แนวทางในการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบล

ห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล นักพัฒนาชุมชน และสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบต่อการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ จะเป็นในด้านงบประมาณ ขาดการจัดตั้งกลุ่มที่ประสานงานและดูแลติดตามผลการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงปัญหาในด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ มีการเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุควรมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนการให้เงินสงเคราะห์ในด้านอาชีพ และการส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องของหลักการตลาดอย่างชัดเจน เพราะส่วนใหญ่เมื่อผลิตสินค้าออกมาแล้ว จะไม่มีตลาดรองรับสินค้าของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดผลกระทบต่อเนื่องในการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุจนทุกวันนี้

ทั้งนี้ ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล นักพัฒนาชุมชน และสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา จึงสรุปรูปแบบแนวทางการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ดังนี้

1. สร้างความตระหนักในเรื่องความสำคัญของการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความมั่นคงของชีวิต ความมีศักดิ์ศรี ลดความเสี่ยงต่อความยากจน และสร้างคุณค่าให้กับตัวผู้สูงอายุเองต่อการดำเนินชีวิตในสังคม จากข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ค่อยเห็นความสำคัญหลังจากการพัฒนาอาชีพแล้ว เพราะส่วนใหญ่ฝึกรบมไปแล้ว ต่างคนต่างแยกย้ายไม่ได้มารวมกลุ่ม ทำให้สิ่งที่อบรมไปไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง

2. รมรงค์ส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่ม OTOP เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสร้างรายได้ให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันการรวมกลุ่มส่วนใหญ่ยังอยู่ในลักษณะของชมรมผู้สูงอายุ และกลุ่มออม. ซึ่งจะเน้นในกิจกรรมด้านสุขภาพ ด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้านสวัสดิการต่างๆ ด้านการทำกิจกรรมของหมู่บ้านมากกว่ากิจกรรมด้านการส่งเสริมพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

3. จัดทำฐานข้อมูลของผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เพื่อเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุในชุมชน หมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ทั้งที่มีอาชีพและไม่มีอาชีพ อยู่ในช่วงว่างงาน รวมทั้ง ผู้สูงอายุที่ต้องการพัฒนาอาชีพและลักษณะของงานที่ต้องการฝึกอบรมอาชีพ โดยการส่งเสริมให้เทศบาลตำบลห้วยทะเลร่วมกับผู้นำชุมชน หมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต จัดระบบข้อมูลเพื่อให้ทางเทศบาลตำบลห้วยทะเลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำข้อมูลมาใช้เพื่อวางแผนส่งเสริมการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับความต้องการและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนด้วย

4. สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ไปร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ หรือทัศนศึกษาดูงาน เพื่อเกิดการเชื่อมโยงกับกลุ่มเครือข่ายอื่นๆ มากขึ้น และนำมาพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน